

2017-032

Archeologienota Wingene Eikenstraat

Programma van maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

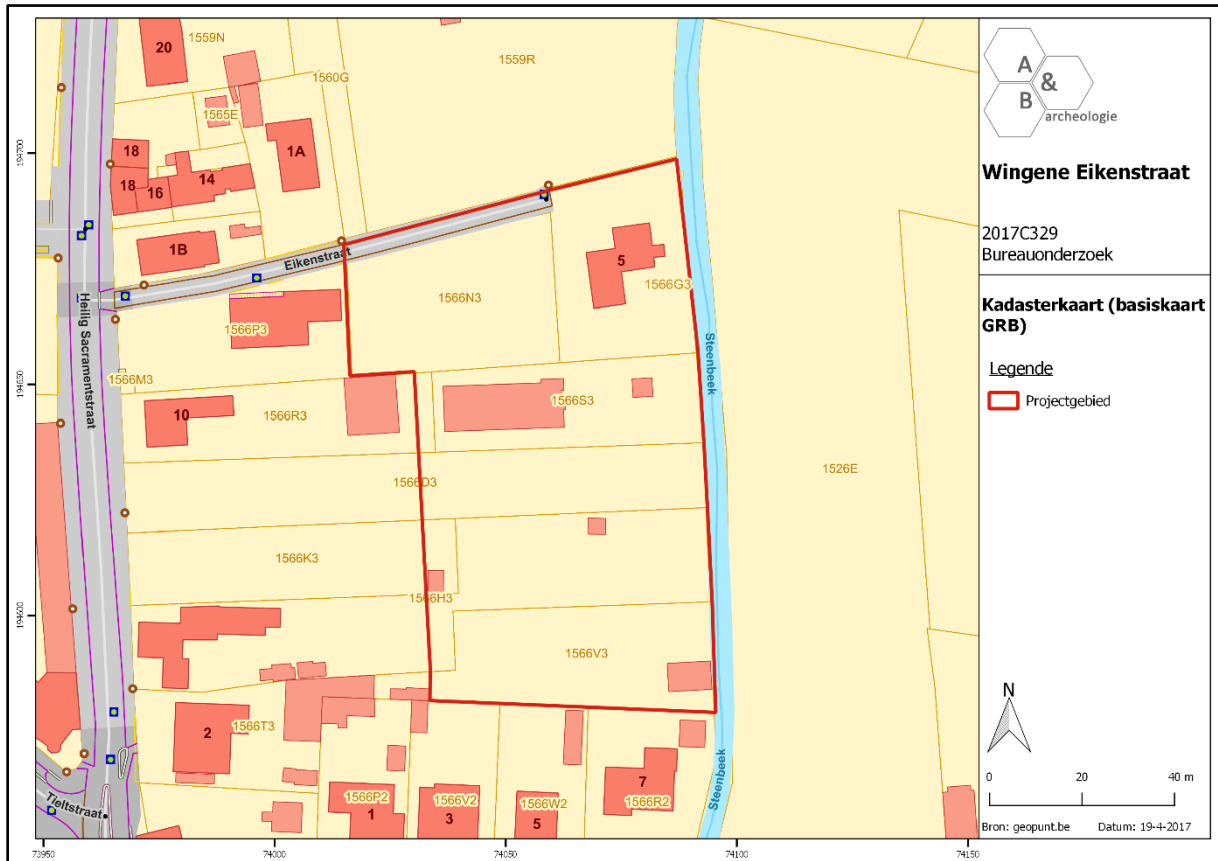
29-6-2017

1. Gemotiveerd advies

Het terrein bevindt zich in Wingene aan de Eikenstraat. De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 7100m² met in het noorden de Eikenstraat, in het oosten de Steenbeek, de zuidgrens paalt aan de achterzijde van de tuinen van de woningen nr 3, 5 en 7 in de Ruiseledesteeweg en de westelijke grens sluit aan op de tuinen van de woningen met huisnummers 2, 4, 6, 8 en 10 in de Heilige Sacramentstraat. Momenteel staat er een woning en nog enkele bebouwingen op het terrein. De percelen in het terrein zijn overwegend grasland en tuingrond met bomen. Kadastraal gezien zijn de percelen terug te vinden onder Wingene, afdeling 1, sectie D, perceel nrs 1566N3, 1566G3, 1566R3, 1566S3, 1566D3, 1566K3, 1566H3 en 1566V3.

De geplande werken omvatten in eerste instantie enkele voorbereidende werken waaronder het slopen van de bestaande gebouwen en het rooien van de bomen. Nadien zal op het terrein een nieuwe weg worden aangelegd die in het noorden aansluit op de bestaande Eikenstraat. Op het terrein komen in totaal 13 loten waaronder 9 vrijstaande woningen en 4 driegevelwoningen. De kavels variëren in oppervlakte tussen 329 en 590m². Er komt een onderhoudsstrook van 5m breed langsheen de oostelijke grens met de Steenbeek. In de noordoostelijke hoek wordt een kleine groenzone van ca. 191m² voorzien met twee parkeergelegenheden.

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig waarbij alle relevante en beschikbare bronnen teruggevonden werden en geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet gestaafd worden. Daarom is voor het volledige projectgebied dat dermate verstoord zal worden noodzakelijk om een verder vooronderzoek uit te voeren. Het geselecteerde gebied komt overeen met het volledige plangebied van ca. 7100m² groot. Er wordt geadviseerd om vooronderzoek uit te voeren in de vorm van landschappelijke boringen en proefsleuven. Deze technieken zijn volgens een kosten-batenanalyse de beste optie om alle archeologische informatie te verzamelen. Ingeval de landschappelijke boringen aanwijzingen geven voor de aanwezigheid van begraven bodems en/of een *in situ* steentijdsite, dan dient voorafgaand het proefsleuvenonderzoek nog een archeologisch booronderzoek uitgevoerd te worden. Andere vooronderzoeken (geofysisch, oppervlakteprospecties en metaaldetectie) zijn niet zinvol en dienen bijgevolg niet uitgevoerd te worden.

Figuur 1 Uitsnede uit het kadasterplan met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt.be).

2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Wingene, Eikenstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 74068 en Y: 194694; X: 74067 en Y: 194580

Kadastergegevens: Wingene, afdeling 1, sectie D, perceel nr. 1566N3, 1566G3, 1566S3, 1566R3, 1566D3, 1566K3, 1566H3 en 1566V3.

De totale site heeft een oppervlakte van ongeveer 7100m². Op basis van de impact van de werkzaamheden dient over het volledige terrein verder vooronderzoek te gebeuren door middel van landschappelijke boringen en proefsleuven. Het is belangrijk om voorafgaand aan het vooronderzoek de huidige gebouwen enkel te slopen tot op het huidige maaiveldniveau en de bomen te kappen tot op het maaiveldniveau.

De onderzoeksmethode landschappelijke boringen en proefsleuven worden hiernavolgend in detail besproken.

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Vraagstellingen voor landschappelijke boringen:
 - Zijn één of meerdere begraven archeologische niveaus aanwezig?
 - Zijn er aanwijzingen voor een mogelijke steentijdsite?
 - Wat is de bodemkundige opbouw van het plangebied?
 - Is een verder verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek nodig? Zo ja, over het volledige plangebied of delen ervan?

- Vraagstellingen voor verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek:
 - Zijn er aanwijzingen voor een steentijdsite?
 - Kunnen zones met concentraties afgebakend worden?
 - Wat is het niveau waarbinnen de silexartefacten zich bevinden? Kunnen deze stratigrafisch onderscheiden worden?
 - Wat is de bodemkundige opbouw van het plangebied?

- Is een verder onderzoek door middel van proefputten noodzakelijk? Zo ja, over het volledige plangebied of delen ervan? Wat is de omvang en ruimtelijke spreiding ervan (aantal, locatie, diepte, ...)?
- Kan de optie *in situ* behoud gehanteerd worden? Of worden deze bedreigd bij de geplande werkzaamheden?

- Vraagstellingen voor proefputten:
 - Zijn er aanwijzingen voor een steentijdsite? Is deze ruimtelijk vast te leggen?
 - Wat is het niveau waarbinnen de silexartefacten zich bevinden? Kunnen deze stratigrafisch onderscheiden worden?
 - Kan de optie *in situ* behoud gehanteerd worden? Of worden deze bedreigd bij de geplande werkzaamheden?

- Vraagstellingen voor een proefsleuvenonderzoek:
 - Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
 - Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
 - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
 - Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
 - Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
 - Kan een archeologische site uitgesloten worden?
 - Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?

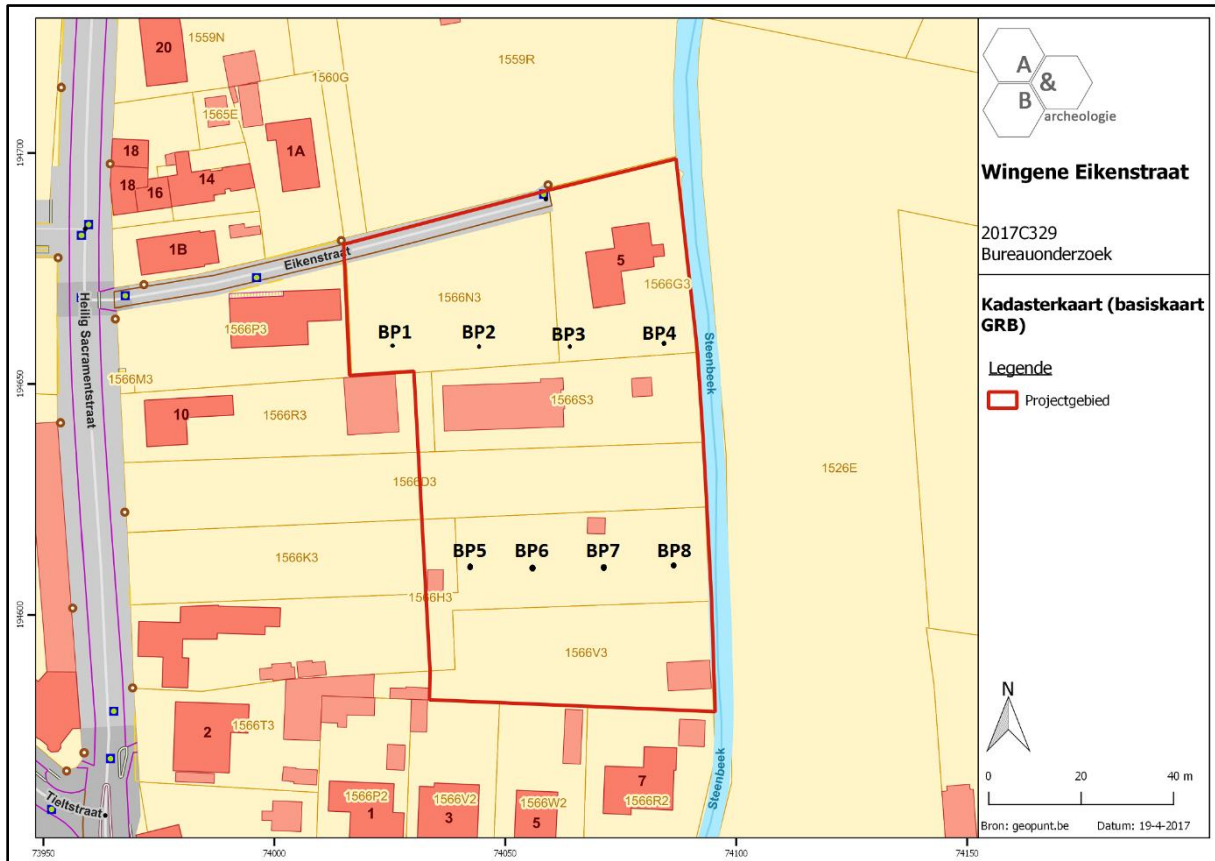
4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem in de vorm van landschappelijke boringen en verder onderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methodes zijn om het plangebied te onderzoeken. Indien de resultaten van de landschappelijke boringen positief zijn, kunnen deze gevolgd worden door eerst een verkennend en nadien een waarderend archeologisch booronderzoek. Een volgende stap betreft mogelijk proefputten.

De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op figuur 2. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

- Landschappelijke boringen

Er dienen twee haakse boorraaien ten opzichte van de Steenbeek uitgevoerd te worden. In totaal komt dit neer op 8 boorpunten, zoals te zien op onderstaande figuur 2. Bij de noordelijke boorraai worden vier boringen geplaatst (BP1 – BP4) met een tussenafstand van ca. 18m. De zuidelijke boorraai bestaat uit vier boorpunten (BP5 – BP8) met een tussenafstand van ca. 15m. Indien een boring op een grachtvulling geplaatst wordt, dient de boring in de directe omgeving van de locatie herplaatst te worden. De bodemkaart geeft voor het plangebied drie bodemtypes aan parallel aan de Steenbeek. Via het voorgestelde boorplan worden deze alle drie onderzocht.

Figuur 2 Aanduiding van de twee parallelle boorraai en boorpunten op het kadasterplan (bron: Geopunt.be).

- Verkennend archeologisch booronderzoek

Een verkennend archeologisch booronderzoek heeft als doel archeologische sites op te sporen door middel van boringen en in het bijzonder het opsporen van steentijdsites. Bij dit onderzoek dient bovendien het opgeboorde grondmateriaal uitgezeefd te worden en te gecontroleerd op de aanwezigheid van silexartefacten. De gestelde voorwaarden voor een dergelijk onderzoek in de Code van de Goede Praktijk zijn hier richtinggevend. Indien hiervan wordt afgeweken, dient dit beargumenteerd te worden.

Voor het opsporen van steentijdsites wordt een boorgrid van 10 bij 12m aangehouden. De boorpunten op de boorraai liggen 12m uit elkaar, terwijl de parallelle boorraai's 10m uit elkaar liggen. Ook hier kunnen afwijkingen op dit boorgrid beargumenteerd worden. De keuze van het boorgrid moet gebaseerd zijn op de resultaten van de landschappelijke boringen.

- Waarderend archeologisch booronderzoek

Een waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel een reeds opgespoorde archeologische site te evalueren en in ruimte af te bakenen. Hierbij wordt het boorgrid op een beperkte locatie van het plangebied gezet, waar de boorresultaten van de verkennende boringen positief zijn gebleken.

De inplanting van het boorgrid wordt gebaseerd op de resultaten van het reeds uitgevoerde verkennend archeologisch booronderzoek. De methode bestaat uit een boorgrid van 5 op 6m. De tussenafstand tussen de parallelle boorraaien bedraagt 5m en de onderlinge afstand tussen de boorpunten op een raai is 6m. De voorwaarden voor een dergelijk onderzoek worden ook hier bepaald door de Code van de Goede Praktijk. Eventuele afwijkingen worden duidelijk beargumenteerd.

- Proefputten

Op locaties waar tijdens het waarderend booronderzoek goed en *in situ* bewaarde vuursteenconcentraties worden aangetroffen, worden proefputten in functie van steentijd artefactensites voorgeschreven. In deze proefputten wordt de verticale en horizontale spreiding van de vuursteenconcentraties geanalyseerd en geïnterpreteerd. Ook de aard, datering en waarde van deze concentraties worden bestudeerd, evenals hun relatie met het landschap en de impact van de geplande werken. In dit laatste geval wordt bekeken of eventueel *in situ* behoud mogelijk is of niet.

De proefputten worden ingepland op basis van de waarderende archeologische boringen.

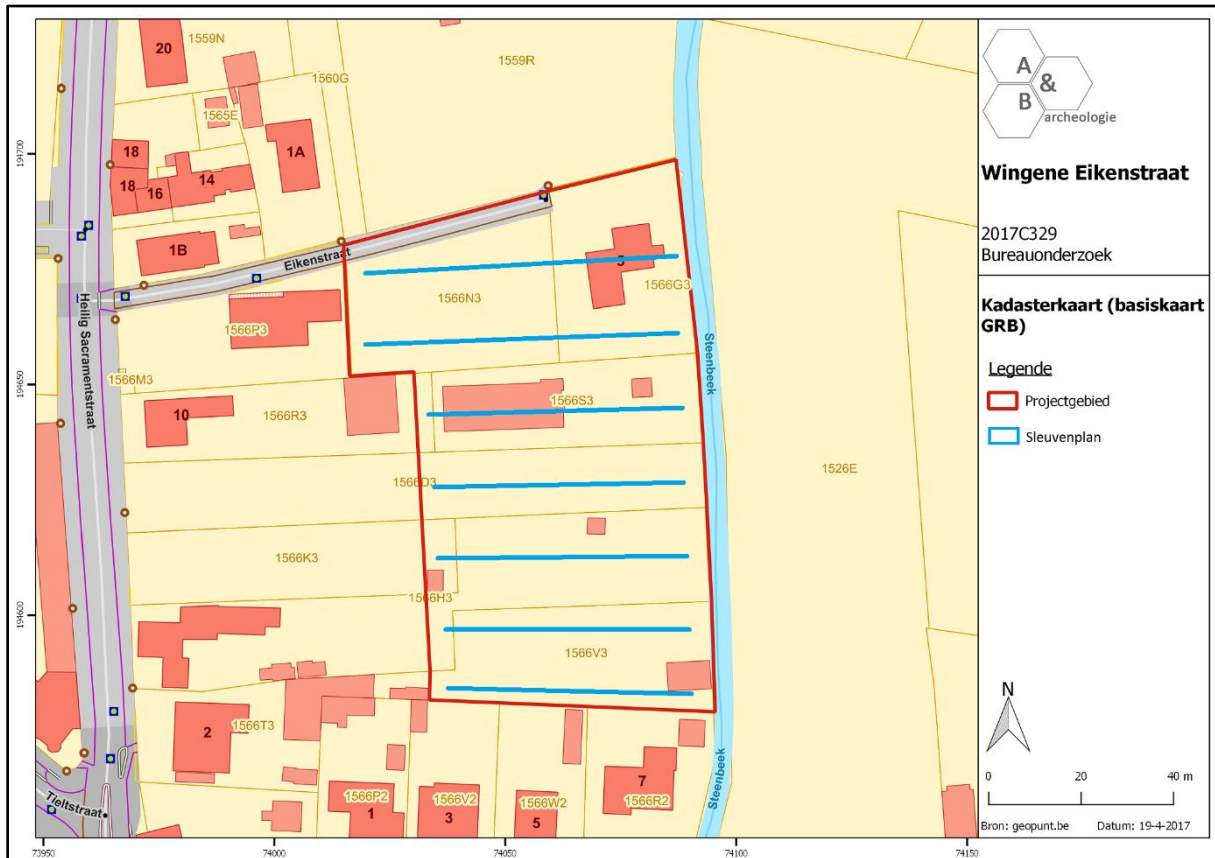
- Proefsleuvenonderzoek

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven in het onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en OW georiënteerd. In dit geval zullen 7 OW georiënteerde sleuven aangelegd worden. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. De sleuven zijn haaks op de Steenbeek ingepland en mijden bovendien de perceelsgrenzen zoals aangegeven op het kadasterplan, aangezien hier grachten kunnen verwacht worden.

Er wordt 10%, oftewel ca. 710m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 178m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters. In totaal wordt zo 12,5% oftewel 888m² onderzocht. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. urnengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Figuur 3 Projectie van de sleuven op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

- Het landschappelijk booronderzoek dient uitgevoerd te worden door een bodemkundige of geoloog met aantoonbare ervaring in booronderzoeken bij beekvalleien.
- Het eventuele verder verkennend en waarderend archeologische booronderzoek dient te gebeuren door een bodemkundige of geoloog met aantoonbare ervaring in booronderzoeken bij beekvalleien en onderzoek inzake steentijdsites.
- Het eventuele proefputtenonderzoek (steentijd) dient te gebeuren door een steentijdspecialist met aantoonbare ervaring.
- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met minstens 100 werkdagen ervaring met onderzoek op zandleemgronden. Ook is aantoonbare ervaring inzake grafvelden uit de metaaltijden een vereiste.
- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek in zandleemgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.